

Warszawa, dnia 4 lipca 2011 r.

RPO-672818-VII-720.6/11/KM

Raport
Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji
Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych
i Doprowadzonych do Wytrzeźwienia
Komendy Powiatowej Policji w Sławnie
(wyciąg)

1. Wprowadzenie

Na podstawie Artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 31 maja 2011 r., do pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia Komendy Powiatowej Policji w Sławnie (dalej: PdOZ lub Izba), udali się pracownicy Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji” (dalej: KMP).

Celem wizytacji zapobiegawczej Krajowego Mechanizmu Prewencji, było sprawdzenie na miejscu sposobu traktowania osób zatrzymanych i dokonanie oceny ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji na temat funkcjonowania Izby, przedstawionej przez funkcjonariuszy pełniących dyżur w PdOZ,
- oglądzie wszystkich pomieszczeń Izby, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla zatrzymanych,
- zapoznaniu się z Regulaminem pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz książką przebiegu służby.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji analizie poddano Protokół kontroli sanitarnej przeprowadzonej w dniach 9 – 10 sierpnia 2010 r. przez Zespół Państwowej Inspekcji Sanitarnej MSWiA na obszarze województwa zachodniopomorskiego oraz dane statystyczne dotyczące osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych w roku 2010 i 2011 do dnia 31 maja.

2. Legalność osadzenia w placówce

Pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia usytuowane są na parterze Komendy Powiatowej Policji w Sławnie. Izba przeznaczona jest dla kobiet i mężczyzn, zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa oraz doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Opłata za pobyt osoby doprowadzonej do wytrzeźwienia wynosi 130 zł.

Z przekazanych Krajowemu Mechanizmowi Prewencji danych statystycznych wynika, że w okresie od dnia 1 stycznia 2010 r. do dnia 31 grudnia 2010 r. w placówce przebywało ogółem 365 osób. W tej liczbie 208 osób to podejrzani o popełnienie przestępstwa, 95 – doprowadzeni w celu wytrzeźwienia i 62 to zatrzymani na polecenie organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości. W 2011 r., do dnia 31 maja, w Izbie łącznie umieszczonych zostało 88 zatrzymanych. Podstawą ich zatrzymania było: podejrzenie popełnienia przestępstwa (52 osoby), doprowadzenie w celu wytrzeźwienia (24) oraz polecenie sądu lub prokuratora (12).

Podczas przeprowadzania wizytacji KMP, w Izbie nie przebywała żadna osoba zatrzymana.

3. Traktowanie przez personel wizytowanej jednostki

W PdOZ pełni służbę 2 funkcjonariuszy Policji (dyżurny i pomocnik).

Zgodnie z wyjaśnieniami funkcjonariusza pełniącego dyżur w dniu wizytacji, przeszukania umieszczanych w jednostce kobiet dokonują funkcjonariuszki Policji z innych wydziałów, pełniące dyżury w danym dniu w Komendzie. Ponadto, z informacji przekazanych osobom wizytującym wynika, że w roku 2010 oraz w roku bieżącym, w PdOZ nie miały miejsce wydarzenia nadzwyczajne. W analizowanym okresie nie stosowano również wobec osób zatrzymanych i umieszczonych w Izbie środków przymusu bezpośredniego.

W Izbie nie wyodrębniono pomieszczenia do używania wyrobów tytoniowych przez osoby zatrzymane. Z informacji udzielonej w tym zakresie przez funkcjonariusza pełniącego dyżur w PdOZ wynika, że zatrzymanym nie umożliwia się palenia papierosów.

4. Prawo do informacji

Dokumentem regulującym prawa i obowiązki osób zatrzymanych i umieszczanych w PdOZ jest *Regulamin pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia* (dalej: regulamin). Jego treść została wywieszona na korytarzu Izby, przy czym funkcjonariusz pełniący służbę w Izbie w dniu wizytacji wyjaśnił, iż treść regulaminu jest każdorazowo udostępniana zatrzymanym, w przypadku takiego żądania.

Warto w tym miejscu zauważyć, iż obowiązek poinformowania osób zatrzymanych o przysługujących im uprawnieniach wraz z pouczeniem co do sposobu skorzystania z tychże, stanowi jedną z zasad dotyczących postępowania z osobami zatrzymanymi, zawartych w Rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ z dnia 9 grudnia 1988 r. przyjętej pod nazwą „Zbiór zasad ochrony wszystkich osób

poddanych jakiegokolwiek formie zatrzymania lub uwięzienia”. Zasada 13 przywołanego dokumentu stanowi, iż *„każdy, w chwili swojego aresztowania oraz w momencie rozpoczęcia pozbawienia go wolności lub uwięzienia lub niezwłocznie po tym momencie, otrzyma od organu władzy odpowiedzialnego za jego aresztowanie, pozbawienie go wolności lub uwięzienie odpowiednio, informacje na temat jego praw wraz z ich objaśnieniem oraz na temat sposobu, w jaki może z nich skorzystać.”* Takie samo stanowisko zawarte zostało w Standardach Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom [CPT/Inf/E (2002)1 – Rev. 2003], który podkreśla, iż prawa osób pozbawionych wolności nie mają większej wartości, jeśli osoby te nie są świadome ich istnienia (§ 44 Dwunastego Sprawozdania Ogólnego Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Poniżającemu traktowaniu albo Karaniu [CPT/Inf (2002)12]).

Biorąc powyższe pod uwagę, w opinii Krajowego Mechanizmu Prewencji regulamin powinien znajdować się w ogólnodostępnym i widocznym dla zatrzymanych miejscu, tak by wgląd do niego nie był uzależniony od decyzji funkcjonariuszy policji lub innych czynników. Proponowanym przez KMP rozwiązaniem jest powieszenie informacji dotyczących uprawnień zatrzymanych i reguł ich pobytu w jednostce wewnątrz cel, w których przebywają osoby zatrzymane, co zagwarantuje przyswojenie postanowień Regulaminu w warunkach wolnych od pośpiechu.

Jak poinformował wizytujących funkcjonariusz pełniący dyżur w Izbie, funkcjonariusze Policji informują o fakcie zatrzymania wskazane przez zatrzymanych osoby trzecie, każdorazowo gdy zgłoszą takie żądanie. Jednakże, zgodnie ze „Zbiorem zasad mających na celu ochronę wszystkich osób poddanych jakiegokolwiek formie aresztowania bądź uwięzienia - Rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ 43/173 z dnia 9 grudnia 1988 r.”: *„Niezwłocznie po zatrzymaniu oraz po każdym przeniesieniu z jednego miejsca aresztowania lub uwięzienia do innego, osoba aresztowana lub uwięziona będzie uprawniona powiadomić, bądź też domagać się od właściwego organu powiadomienia członków jej rodziny lub innych właściwych osób według swojego wyboru, o jej zatrzymaniu, aresztowaniu lub uwięzieniu, bądź o przeniesieniu i o miejscu, w którym jest przetrzymywana*

(Zasada 16.1). W związku z powyższym, w ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji, w pierwszej kolejności należałoby więc rozważyć możliwość samodzielnej realizacji przysługującego zatrzymanym prawa do powiadomienia osoby trzeciej, zaś tylko w sytuacjach szczególnych prawo to realizować za pośrednictwem funkcjonariuszy Policji.

5. Warunki bytowe

Pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia usytuowane są na parterze Komendy Powiatowej Policji w Sławnie. W ich skład wchodzi 3 pokoje dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia (2 pokoje dwuosobowe, 1 – trzyosobowy), pokój przeznaczony do przeprowadzania i dokumentowania czynności służbowych z udziałem osoby zatrzymanej, magazyn do przechowywania bielizny pościelowej z wydzieloną częścią do przechowywania depozytu, pokój do przygotowywania lub podgrzewania posiłków oraz sanitariat służący do utrzymania higieny osobistej.

Wszystkie pokoje dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia wyposażone zostały w jednakowy sposób. W każdym znajdują się oddzielne podesty do spania, stoliki i ławy do siedzenia.

Każdy z pokoi wyposażony jest w przycisk instalacji przyzywowej, umożliwiający w razie potrzeby wezwanie pracownika Izby oraz w kamerę przekazującą obraz bezpośrednio do pokoju dyżurnego.

W pokojach zamontowano punkty świetlne, odpowiednio zabezpieczone. Zapewniają one właściwe oświetlenie, odpowiednie do czytania i pisania. W pomieszczeniach działa sprawna wentylacja grawitacyjna.

Stan czystości pokoi dla zatrzymanych nie budził zastrzeżeń wizytujących.

Rzeczy cenne, które zatrzymany posiada przy sobie w trakcie zatrzymania, są rejestrowane i przechowywane w kopertach depozytowych, na półce w zamkniętym pomieszczeniu, które połączone jest z magazynem pościeli. Ubrania przechowuje na wieszakach. Nie wyodrębniono jednakże miejsca przeznaczonego na rzeczy osobiste chorych zakaźnie osób zatrzymanych, co jest niezgodne z § 10

pkt 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r. w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach (Dz. U. z 2008 r. Nr 192, poz. 1187) (dalej: rozporządzenie).

Wyodrębniono jedno pomieszczenie spełniające rolę magazynu bielizny pościelowej, koców, materacy oraz podkoszulków i kalesonów. Przedmioty te przechowywane są na regale. Brudne koce, pościel i bielizna składowane są w wydzielonym miejscu i są na bieżąco przekazywane do prania. Osoby zatrzymane w wizytowanej Izbie nie otrzymują podglówek, co jest niezgodne § 10 pkt 6 załącznika do rozporządzenia. Zgodnie z wyjaśnieniami otrzymanymi od funkcjonariusza pełniącego dyżur w Izbie, w związku z brakiem poduszki, każdej osobie zatrzymanej udostępnia się 2 koce.

Pokój sanitarny wyposażono w kabinę w-c, umywalkę oraz prysznic. W dniu wizytacji znajdował się tam papier toaletowy oraz mydło. Jak poinformowano wizytujących, ręcznik wydawany jest każdorazowo na żądanie zatrzymanego. Jednakże dokonana lustracja pomieszczeń magazynu wykazała brak ręczników.

Posiłki dla zatrzymanych przygotowuje restauracja „Morska”. Dostarczane są one w jednorazowych, utrzymujących ciepło opakowaniach. Ponadto, osadzeni w Izbie zatrzymani mają zapewnione dodatkowe napoje - herbatę, co jest istotne zwłaszcza w przypadku osób doprowadzonych do wytrzeźwienia.

Kontrola osobista osób zatrzymanych odbywa się w monitorowanym pokoju przeznaczonym do przeprowadzania i dokumentowania czynności służbowych z udziałem osoby zatrzymanej. Znajduje się w nim stół, na którym zatrzymani mogą położyć odzież. Brakuje jednak mat, na których mogłaby stanąć osoba kontrolowana. Ponadto, w pomieszczeniu tym wydzielono część pełniącą funkcję poczekalni dla zatrzymanych, w której zamontowano ławki.

6. Prawo do ochrony zdrowia

Przed umieszczeniem w Izbie, badaniu lekarskiemu poddawane są osoby doprowadzone w celu wytrzeźwienia, pozostałe tylko wówczas, gdy jest taka potrzeba lub zatrzymany tego żąda. Badania nie odbywają się na miejscu, lecz zatrzymani są dowożeni w tym celu do pobliskiego szpitala. W razie nagłego zachorowania zatrzymanego w Izbie, wzywane jest pogotowie ratunkowe.

W dniu wizytacji przedstawicieli KMP, stosowany w Izbie alkomat oddany był do wzorcowania. W związku z tym, w razie konieczności, poziom nietrzeźwości zatrzymanego badany był za pomocą alkosensorów.

Z informacji udzielonych przez dyżurujących w PdOZ funkcjonariuszy wynika, że w zakresie pomocy przedmedycznej byli oni szkoleni wyłącznie w momencie przyjęcia do Policji.

7. Rekomendacje

Ustalenia poczynione przez pracowników Krajowego Mechanizmu Prewencji w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych Komendy Miejskiej Policji w Sławnie wykazały, że podstawowe zadanie, jakie prawo stawia przed tego typu placówką, tj. izolowanie osób zatrzymanych, realizowane jest w niej prawidłowo.

Na podstawie art. 19 Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania, Krajowy Mechanizm Prewencji rekomenduje:

1. zmienić sposób udostępniania zainteresowanym Regulaminu pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, aby stworzyć im lepsze warunki do zapoznania się z jego treścią (np. na wewnętrznej stronie drzwi pomieszczeń dla zatrzymanych lub poprzez wydawanie zainteresowanym wspomnianego aktu z prośbą o zwrot po jego przeczytaniu);
2. umożliwić, w pierwszej kolejności, realizowanie prawa zatrzymanego do powiadomienia o zatrzymaniu osoby trzeciej, bez pośrednictwa funkcjonariuszy Policji;

3. każdorazowo udostępniać zatrzymanym ręcznik oraz podgłówek;
4. wyodrębnić miejsce przeznaczone do przechowywania rzeczy osobistych osób chorych zakaźnie;
5. wyposażyć w maty pomieszczenie, w którym odbywa się kontrola osobista osób zatrzymanych lub doprowadzonych do Izby w celu wytrzeźwienia;
6. umożliwić osobom zatrzymanym w PdOZ używania wyrobów tytoniowych, poprzez wydzielenie odpowiedniego miejsca;
7. przeprowadzić szkolenia, dla policjantów pełniących dyżur w PdOZ, w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

W odpowiedzi na wydane przez Krajowy Mechanizm Prewencji rekomendacje, Komendant Powiatowy Policji w Sławnie poinformował Rzecznika Praw Obywatelskich, że zmieniono sposób zapoznawania zatrzymanych z Regulaminem pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach PdOZ i każdemu zatrzymanemu przekazuje się jego kopię przed osadzeniem, zaś prawo zatrzymanego do powiadomienia o zatrzymaniu osoby trzeciej bez pośrednictwa funkcjonariusza Policji realizowane będzie wobec osób posiadających własny telefon, wyrażających taką wolę i nie będących zatrzymanymi w trybie art. 244§1 kpk. Ponadto, wyodrębniono miejsce przeznaczone do przechowywania rzeczy osobistych osób chorych zakaźnie, jednakże, z uwagi na aktualne warunki lokalowe, brak jest miejsca do zorganizowania pomieszczenia do używania wyrobów tytoniowych. Według wyjaśnień Komendanta, pomieszczenie takie zostanie wydzielone w momencie rozbudowy PdOZ. Jednocześnie poinformował on, iż wystąpił do Wydziału Doskonalenia Zawodowego Komendy Wojewódzkiej Policji w Szczecinie o przeprowadzenie szkolenia dla funkcjonariuszy Zespołu Dyżurnych z pomocy przedmedycznej. Odnosząc się do rekomendacji dotyczącej wyposażenia w maty pomieszczenia, w którym przeprowadzane są kontrole osobiste Komendant wyjaśnił, że każdorazowo będą zatrzymanym wydawane ręczniki jednorazowe, nie zaś maty, z uwagi na brak możliwości ich odkażania, ponadto zobowiązał się do wyposażenia Izby w podgłówki i ręczniki.